

ГРА ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧИХ САДКАХ НІМЕЧЧИНИ

Подальше наше дослідження ми плануємо пов'язати з вивченням впливу статі, віку, інтересів та захоплень людей на формування Інтернет-залежності та узагальненням досвіду профілактичної та корекційної роботи психологів стосовно Інтернет-узаляженню серед різних груп людей.

1. Андреев А.С., Анцыфоров А.В. *Интернет-Аддикция как форма зависимого поведения.* – М., 2001. – 120 с.
2. Балонов И.М. *Компьютер и подросток.* – М., 2002. – С. 32 – 58.
3. Белінская Е., Жичка А. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати. – К., 2002. – 63 с.
4. Боровкова Н. *Виртуальное зависание//Человек и наука.* – февраль, 2002. – С. 12 – 14.
5. Бурова С.А. *Социально-психологичні аспекти Інтернет-залежності.* – К., 2002. – 25 с.
6. Вересаева О. *Психология и Интернет на пороге XXI столетия// Психологическая газета.* – 1998. – №12. – С. 4 – 6.
7. Войскунский А.Е. *Актуальные проблемы зависимости от Интернета //Психологический журнал.* – 2004. – Т.25. – №1. – С. 90 – 100.

8. Жичка А. *Социально-психологичні аспекти спілкування в Інтернеті.* – К., 2005. – 24 с.
9. Егоров А.Ю. *Нехимические (поведенческие) аддикции.//Аддиктология.* – 2005. – №1. – С. 65 – 77.
10. Егоров А., Кузнецова Н., Петрова Е. *Особенности личности подростков с Интернет-зависимостью.* – М., 2001. – 21 с.
11. Кудрявцев В. *Интернет, или “экологически чистый” наркотик//Воспитание школьников.* – 2005. – №5. – С. 35 – 40.
12. Кулаков С.А. *Диагностика и психотерапия аддиктивного поведения у подростков.* – М., 1998. – 32 с.
13. Ниссен И.Ф. *Невидимый слон.* – М., 2008. – 52 с.
14. Свит Коринн. *Соскочить с крючка: Как избавиться от вредных привычек и пристрастий.* – Питер, 1997. – 21 с.
15. Ускова Л. *Підхід до терапії при Інтернет-Залежності.* – Матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції “Феномен залежності”, 17–18 травня 2008, м. Дніпропетровськ. – С. 43 – 45.
16. Чудова И.В. *Особенности образа “Я” “Жителя Интернета”//Психологический журнал.* – 2002. – Т. 22. – №1. – С. 113 – 117.
17. Янг К.С. *Диагноз – Интернет-зависимость// Мир Интернет.* – 2000. – №2. – С. 24 – 29.

Стаття надійшла до редакції 02.10.2009

УДК 37.018.3(430)

Зоряна Хало, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ГРА ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧИХ САДКАХ НІМЕЧЧИНИ

У статті обґрунтовано гру як основний метод діяльності в дитячих садках Німеччини. Визначено шляхи впровадження досвіду німецького дошкільного виховання у вітчизняне дошкільня.

Ключові слова: гра, довкілля, імпрровізація, рольові ігри, рухливі ігри, дидактичні ігри.

Актуальність дослідження. Розбудова системи дошкільного виховання та освіти в Україні потребує сьогодні нових, виважених, науково обґрунтованих підходів для розв'язання проблеми українського дошкільня, що нагромадилися протягом останніх двох десятиліть. Освітні документи у сфері дошкільня вимагають розробки державних та авторських програм дошкільного виховання, вироблення критеріїв їх експертизи та оцінки на основі психофізичних, соціально-психологічних, педагогічних, гігієнічних вимог, оновлення змісту, форм, методів виховання. Українське дошкільня,

як і німецьке, акцентує увагу на інтелектуальному розвитку дитини, усвідомлюючи, що цей напрям розвитку особливо важливий для усього життя людини. Всі ми чудово знаємо, що гра – це основний вид діяльності дітей дошкільного віку, метод дитини в пізнанні миру. Під час гри дитина вчиться спілкуватися з однолітками, підкорятися правилам, поступатися, доводити своє право у виборі гри. Причини, які спонукають дитину грати, – це, перш за все цікавість і потреба активно діяти. І одна з основних задач педагога – постійно підтримувати і розвивати ці спонуки. В що грати – це питання має ще більше значення, ніж де і з ким.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості системи розумового виховання дошкільнят розглядає у своїх працях О. Фунтікова; проблему формування пізнавальних здібностей обґрунтували Л. Проколієнко та О. Проскура; питання диференціації та індивідуалізації дошкільнят у навчально-виховному процесі аналізують Т. Котирло, С. Ладивір; окремі напрями розумового розвитку дитини-дошкільника (мовленнєвого, сенсорного) досліджують А. Богущ, К. Стрюк, К. Крутій, Н. Лисенко, К. Щербакова та інші.

Метою статті є обґрунтувати гру як основний метод діяльності в дитячих садках Німеччини; визначити шляхи впровадження німецького досвіду у вітчизняне дошкільне виховання.

Виклад основного матеріалу. Універсальним і переважаючим методом діяльності в дитячих садках Німеччини є *гра* у різних її формах. Педагоги вказують, що дитина на кожній фазі свого розвитку є особистістю і потребує адекватних, доцільних результативних методів виховання та розвитку. Засобом гри дитина відчуває радість успіху в діяльності, гра виховує виконавські навички і вправність, розбуджує фантазію, творить характер, дозволяє захоплювати дитину діяльністю, раціонально використовуючи її інтелектуальні та фізичні сили.

Педагогічна взаємодія з дошкільниками в німецьких дитячих садках підпорядковується таким правилам:

- між дітьми та вихователем підтримуються стосунки, що забезпечують дитині відчуття захищеності і надійності;
- увесь час, проведений у дитячому садку, приносить дитині радість і задоволення;
- і в ігрових, і в навчальних ситуаціях жодна продуктивність не повинна мати значення;
- загальні плани роботи в дитячому садку не є обов'язковими, навчання не повинно досягати певної мети;
- повністю потрібно враховувати бажання, розташування, інтереси й потреби дітей;
- знання, що набуваються дітьми, завжди є знаннями досвіду;
- зміст знань повинен бути пристосований до кожної дитини;
- цікавість та емоційність є обов'язковою умовою організації ігрових і навчальних ситуацій;
- гру потрібно пристосовувати до складу дитячого характеру і динаміки відповідного способу діяльності [2].

Німецькі педагоги гру називають особливою формою зіткнення з навколишнім середовищем. Основною рисою гри є розвиток стихійної

активності. Педагоги Німеччини пропонують різні класифікації дитячих ігор. Ми пропонуємо ту, що найбільше відповідає інтелектуальному розвитку дитини. Згідно з нею ігри поділяються на:

- а) рухливі;
- б) дидактичні;
- в) зображального характеру;
- г) творчого характеру.

Оскільки ігри мають особливе значення для інтелектуального розвитку дитини дошкільного віку, вважаємо за доцільне дати їм докладну характеристику, ґрунтуючись на дослідженнях німецьких педагогів [8].

Найпоширенішими в дитячих садках Німеччини є *рухливі ігри*. Рух дитини, її активність у діяльності зазвичай залежать від емоційного настрою і моторної поведінки й віддзеркалюють єдність внутрішньої конституції та зовнішнього вигляду. Конститутивними елементами руху є: ритміка, динаміка й мелодика. З огляду на це, рухливі ігри впливають не лише на фізичний розвиток дитини, але й сприяють формуванню її інтелектуальної сфери, оскільки спонукають думати, аналізувати, розвивають мову і мислення тощо.

До *дидактичних* німецькі педагоги відносять усі ігри зі змагальним характером. Вони допомагають реалізувати навчальні завдання і прямо чи опосередковано сприяють надбанню дошкільником певної суми знань та умінь.

Дидактичні ігри призначаються для раннього математичного виховання, розвитку сприйняття величин, фарб і форм, для оволодіння знаннями щодо навколишнього середовища і сприймання різноманітних предметів, розвитку мови й розумового виховання [6, 56]. Ігри можуть проводитися індивідуально, попарно або групами.

Вирішальним критерієм для ігор зображального характеру є відсутність межі між реальністю й ілюзією. Деякі інші характер мають рольові ігри з особливими формами імпровізації та руху (ляльковий театр, ігри-фантазії, ілюзії або фікції) [10]. Всі вони особливо важливі для інтелектуального розвитку дитини-дошкільника, оскільки не лише зовнішньо ознайомлюють із навколишньою дійсністю, а й вчать осмислювати дії, вчинки, рухи, якості тощо.

У процесі *імпровізації* обсяг і зміст рольової діяльності не встановлюється до початку гри, а розвивається, виходячи із ситуації. Фахівці німецького дошкільства вказують, що різні форми рольових ігор мають виняткове значення для соціального виховання в дитячому садку.

Окрім рольових, виділяють також *фантазійні ігри*. У їхньому процесі визначальною є інша

ГРА ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧИХ САДКАХ НІМЕЧЧИНИ

якість – фантазія. Вона в ігровому акті допомагає по-особливому сприймати предмети навколишнього середовища, а отже, дитина має простір для розвитку уяви, фантазії, образного мислення.

Ігри творчого характеру часто використовуються в роботі з дошкільниками, притаманним для них елементом є момент творчості, що для інтелектуального розвитку дитини має особливе значення, оскільки дає їй змогу творити нове, визначаючи місце в системі знань та умінь, що уже нагромаджені дитячим досвідом.

Серед цих ігор виділяють також *конструктивні та виробничі ігри*. У процесі перших дитина творить, будує, створює конструкції та предмети за допомогою різних конструкційних елементів (кубики, циліндрики, брусочки, кулі тощо). У процесі виробничих ігор діти творять за допомогою різних матеріалів (пластилін, глина, пісок) або за допомогою природних форм.

Для розвитку елементарних математичних навичок німецькі педагоги-дошкільники застосовують *ігри форм* для об'єктивації основних понять геометрії та стереометрії. Сутність їх полягає в тому, що в процесі гри діти не лише знайомляться із геометричними фігурами, а й вчать їх поєднати та варіювати [3, 97].

У процесі ознайомлення з навколишнім світом з дошкільниками проводяться різні ігри, які мають на меті сприяти всебічному розвитку дитини, особливо інтелектуальному. Наприклад, дитина характеризує предмет з кімнати дитячого садка, намагається докладно описати його, а інші повинні здогадатися, про який предмет іде мова. Або: діти називають знаряддя праці чи характерні ознаки певної професійної діяльності, а інші діти повинні догадатися, у якій професії використовують ці пристрої або для якої роботи має значення відповідна діяльність. Гра “Квітковий магазин” полягає в тому, що діти “продають” польові, декоративні, лугові та інші квіти, а “покупець” повинен описати ту рослину, яку він хоче купити. “Для продажу” парами можуть виставлятися також листки та плоди.

Усі ці ігри активізують дітей, вчать зіставляти, порівнювати, аналізувати, визначати суттєве та другорядне, що особливо позитивно впливає на інтелектуальний розвиток дитини-дошкільника.

Уся робота з дітьми дошкільного віку в німецьких дитячих садках завжди носить характер ігрової діяльності. На сторінках періодичної преси часто звучить критика тих

закладів, які стараються відійти від гри як провідного виду дитячої діяльності і уподібнити дошкільну освіту з навчанням у початковій школі. З огляду на це всі дошкільні працівники володіють методиками організації різноманітних ігор і активно використовують цей досвід у практичній діяльності.

Гра, зокрема рольова, розглядається німецькими педагогами як основний і необхідний чинник інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку, тому що саме вони можуть проводити власні досліді. Діти часто імітують звуки тварин: пищання, гарчання, шипіння, гавкіт – і, таким чином, розучують модуляції голосу. Так само охоче вони наслідують звуки транспортних засобів: пожежної машини, поліційного автомобіля із увімкненою сиреною. Дошкільнята постійно винаходять все нові і нові варіації спонтанної рольової гри (сім'я, лікар та ін.), внаслідок чого розвивається їх соціальна і мовленнєва поведінка. Діти “вживаються” в різні, іноді вже визначені ролі, і представляють різні характери, імітуючи тим самим мовлення інших осіб (найчастіше дорослих). Проте без однозначних усних угод (наприклад, про ігрову дію, ігрові місця та ігрові умови) рольова гра не відбудеться. Зрозуміло, індивідуальні уявлення дітей повинні також втілюватися у грі. До основних компонентів *рольових ігор* німецькі фахівці з дошкільного виховання відносять:

- а) імітацію;
- б) фіктивну зміну реальності;
- в) фіктивну дію;
- г) безперервність;
- д) погодженість;
- є) усну форму вираження [6, 45].

Рольову гру трактують як діяльність, у якій плановані пропозиції щодо вибору місця гри, засобів та способів діяльності переходять у творчість за ініціативою дітей. Педагоги вважають, що за допомогою рольової гри активно розвиваються моторика, мова, формуються позитивні риси характеру. Одночасно дитина одержує можливість виявити почуття й погляди, здійснювати самовираження.

Грою, зазвичай, керує вихователька, вона її розпочинає, але згодом при нагоді зовсім виходить із гри. Багато лялькових ролей під час вільної гри визначені телепередачами. При цьому особливо добре можна вправляти мовну комунікацію. Діти ідентифікують себе з певною лялькою і переймають внаслідок цього її характерні якості та мовні особливості (Каспера, Крокодила). Тримавши ляльку на паличці, додатково вправляють моторні здібності, а імітація її

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

спілкування і реакцій допомагає дитині реалізувати власний інтелектуальний потенціал [8].

Висновок. Важливими і результативними методами інтелектуального розвитку дитини дошкільного віку вважаються: гра у різних її формах (імпровізації, рольові, фантазійні, дидактичні, рухливі, конструктивні, виробничі ігри; ігри зображувального й творчого характеру тощо).

1. *Arbeitsstab Forum Bildung in der Geschäftsstelle der Bund-Länder-Kommission für Bildungsplanung und Forschungsförderung (Hrsg.): Empfehlungen des Forum Bildung.* – Bonn: Selbstverlag, 2001. – S. 10.

2. *Becker-Textor I. Allen Kindern gerecht werden – ganzheitliche Förderung in Kindergärten auch für hoch begabte Kinder / I. Becker-Textor // BMW Group (Hrsg.): Kleine Kinder – Große Begabung. Hochbegabte Kinder erkennen und fördern. Möglichkeiten und Grenzen des Kindergartens.* – München: Selbstverlag, 2000. – S. 39 – 83.

3. *Dippelreiter M. (Red.). (Hoch)Begabung im Vorschulalter erkennen und fördern. Annäherung*

an ein Thema / M. Dippelreiter. – Wien: bm.bwk, 2003. – 122 s.

4. *Eischenbroich D. Weltwissen der Siebenjährigen / D.Eischenbroich.* – München: Kunstmann, 2001. – 147 s.

5. *Hoenisch N. Bildung mit Demokratie und Zärtlichkeit. Lernvergnügen Vierjähriger / N.Hoenisch.* – Berlin, Düsseldorf, Mannheim: Cornelsen Verlag Scriptor, 2003. – 238 s.

6. *Hundertmarck Gisela. Kleinkinderziehung / Gisela Hundertmarck.* – München, 1972. – 231 s.

7. *Orientierungsplan für Bildung und Erziehung.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.km-bw.de/servlet/PB/_s/q0ytlzlf7mjk47orttnl22g7bii21hq2m/show/1185559/Orientierungsplan_N_oPrintVersion.pdf

8. *Pfeffer S. Emotionales Lernen / S. Pfeffer.* – Berlin, Düsseldorf, Mannheim: Cornelsen Verlag, 2002. – 137 s.

9. *Spitzer M. Lernen, Gehirnforschung und die Schule des Lebens / M.Spitzer.* – Heidelberg, Berlin, Akademischer Verlag, 2002. – 187 s.

10. *Zeissner G. Arbeitsbuch Kindergarten / G.Zeissner.* – Bardtenschlager, München, 1999. – 293 s.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2009

УДК 378 – 057.87

Сергій Барвік, доцент кафедри музичної педагогіки
Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту,
заслужений артист України

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Дана стаття спрямована на розкриття професійно-педагогічної культури вчителя в музично-педагогічній діяльності. Всебічний розвиток і самовдосконалення як інтеграційна властивість особистості фахівця є однією з умов розкриття сутнісних індивідуальних особливостей сучасних студентів вищого музично-педагогічного навчального закладу.

Ключові слова: музична педагогіка, професійно-педагогічна культура, естетичні чинники.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку музично-педагогічної діяльності вчителів музики проблема формування професійно-педагогічної культури вчителя та його ціннісних орієнтацій стає особливо актуальною.

На сьогоднішній день особистісно зорієнтована парадигма освіти визначила нові змістовно ціннісні орієнтири освітнього процесу. Спрямовання навчально-виховного процесу на

формування духовності особистості, розкриття загальнолюдських цінностей, їх професійна орієнтація стало головною стратегією педагогічної діяльності творчо працюючих викладачів вищої школи. Увага громадськості звертається на важливість і актуальність максимального розкриття потенціалу кожної людини, підготовки її до саморозвитку, самовизначення та самореалізації.

Отже, **мета даної статті** спрямована на